

VÄRNA ADELSÖ

10-ÅRSJUBILEUM LÖRDAGEN DEN 8 JUNI KL 17
I PANNRUMMET!

Öppet årsmöte
Hur ska vi göra med vildsvinen?
– kort debatt

Klockan 18 blir det jubileumsfest med mat och ett
glas vin/öl alkoholfritt för 90 kronor per person.
Vem kan mest om Adelsö? Tävling under kvällen.
Priser.

Anmälan till sjostugan2004@gmail.com
Eller till Torbjörn Svensson, telefon 0705-106
400 senast den 1 juni

VÄLKOMNA!

ADELSÖNYTT JUNI 2013

FOTO: LASSE CARLSSON

Maria Sjömander och Torbjörn Svensson

Vill göra Adelsö finare
(sid 16)

MER I DETTA NUMMER:
Adelsös öl säljs snart på Systembolaget
Eget bibliotek i Uppgården
Rekordmånga gick vandringsleden

Dags att betala medlemsavgiften för 2013!

Vi hoppas att du vill fortsätta att vara medlem i Värna Adelsö även under 2013. Har du inte redan betalat, ser vi fram emot att du gör det nu. Alla som inte redan är medlemmar är självklart också varmt välkomna.

Värna Adelsö växer stadigt. Ju fler vi är, desto tyngre väger våra argument i diskussioner om Adelsös intressen och framtid.

Medlemsavgifterna täcker inte fullt ut våra kostnader för bland annat Adelsönytt. Vi är därför mycket tacksamma för ett frivilligt bidrag utöver den låga avgiften.

Avgiften för 2013 är endast 50: - per person.

Den betalas in på Värna Adelsös plusgiro konto 136 05 72-0.

Kom ihåg att ange vem eller vilka avgiften avser!

Har du frågor kan du kontakta vår kassör

Mats Lundgren, matslu@telia.com

VÄRNA ADELSÖS STYRELSE:

Jan Gertz, ordförande, Gredby
brijan@spray.se, telefon: 070-237 10 34

Mats Lundgren, kassör, Marielundsvägen 31
matslu@telia.com ,
telefon: 070-730 32 03

Irena Lundberg, sekreterare, Gredby
irena.lundberg@bredband.net,
telefon: 0734-047039

Lennart Rydberg, Lundkulla
lennart.rydberg@gmail.com,
telefon:070-322 02 61

Ansvarig utgivare: Björn Rydberg
Redaktion för detta nummer:
Björn Rydberg, bjornrydberg@comhem.se
Textredigering & Layout Ingela Westerberg,
Annonser: Christer Svanberg, info@foodfield.se
Annonserformgivning: Ann Söderström, Rakel grafisk form

Värna Adelsö tio år!

■ sommar är det tio år sedan Värna Adelsö bildades. Jag vill påstå att vi under dessa tio år har gjort en hel del för Adelsö. Vi har arbetat för att värna allemansrätten och strandskyddet och för att bevara Adelsös natur och kultur. Men samtidigt har vi arbetat för bättre bussförbindelser och för att färjan ska fungera under svåra isvintrar.

På sidan 26 finns en berättelse om Värna Adelsös första decennium. Föreningen har successivt fått allt flera medlemmar. Under år 2012 slog vi medlemsrekord med 369 medlemmar. I år ska vi bli ändå fler. Du som inte redan är medlem, bli det!

Årets årsmöte den 8 juni har vi utformat som ett 10-års firande. Vi samlas i Pannrummet vid Stenby Trädgård klockan 17. Efter det formella årsmötet har vi en fest tillsammans. Välkommen! Hoppas att du kommer.

Jan Gertz, ordförande
brijan@spray.se
Mobil: 070-237 10 34

BORINS

ÖPPETTIDER: Måndag - fredag: 10 - 19, Lördag - söndag: 10 - 15

Telefon: 08 - 560 514 00

Adelsö Blonde on Blonde ska ölet heta. Torbjörn Svensson och Patrik Borin vid bryggeriets lakkärl
FOTO: LASSE CARLSSON

Adelsö får ett eget öl...

I juli lanseras ett ljust starköl från Adelsö bryggeri i Borins källare. "Adelsö" kommer det att heta kort och gott. Med tillägget "Blonde on Blonde".

De 1000 liter som har bryggts blir inte lättåtkomligare för det för sugna adelsöbor. Svensk alkohollagstiftning förbjuder försäljning annat än i systembutiker eller på krogar med tillstånd. Det kommer inte ens att vara möjligt att beställa hos Borins, efter-

som Patrik Borin betraktas som jävig och skulle kunna göra reklam för det egna ölet.

Bakom det nya bryggeriet står Torbjörn Svensson, Patrik Borin och Anders Kotz.

Torbjörn Svensson säljer ölet i Pannrummet till slutna sällskap, men då måste han köpa in det från systembolaget.

Cirka en miljon kronor på tankar och andra attiraljer som behövs har de tre delägarna satsat.

– Anders Kotz var ansvarig för bryggeriverksamheten på Monks Porter House i Gamla stan. Jag var med och bryggde där en gång och blev intresserad, säger Patrik Borin.

– Jag har tänkt på att starta eget bryggeri i tio år säger Anders Kotz.

Varför detta intresse för öl?

– Jag kommer ju från Gotland, sånt kan man på gårdarna där, säger Anders Kotz. Vi bryggde hemma till alla stora högtider och jag lärde mig av morsan.

För att lära sig det senaste inom bryggeriteknik har han kompletterat med en tvåårig distanskurs i bryggeriteknik i Ludvika.

Många tyckte att "Adelsöl" vore ett

kul namn?

Det tycker inte Anders Kotz.

– Idén är redan använd, till exempel i namnet Ängöl från Ängö Kvarteretsbryggeri.

Namnsättning av öl, förstår man, är bör tas seriöst.

– "Adelsö" är fint! säger Anders Kotz och visar en elegant rund etikett på sin mobil.

Ölet kommer att säljas i de tre närmaste systembutikerna: Tappström, Brommaplan och Bromma Blocks. för cirka 26 kronor för en 33cl-flaska.

I senare planer ingår att brygga en stout och en indian pale ale. Det kommer också att bli säsongsbrygder som julöl och påsköl.

Vi har en meny som kommer att förnyas löpande. Vissa favoriter kommer säkerligen vara kvar hela tiden. Vi kommer t ex ha specialerbjudanden vissa kvällar. Säg gärna till om det är något ni saknar.

8 juni kommer vi ha Råkafton – glöm inte att boka bord!

Välkommen till Adelsö Krog!

ÖPPETTIDER

Mån-tis: 10-14, onsd-torsd: 10-20, fredag: 10-22, lördag: 12-22, söndag: 12-20

08-560 514 69
www.adelsokrog.se

...och eget bibliotek

Lördagen den 1 juni invigs Vikingabiblioteket på Adelsö. Utöver satsningen på vikingatemat, kommer biblioteket att fungera som en filial till Ekerö Folkbibliotek – det går att beställa vilken bok som helst.

En viktig del i Vikingabiblioteket blir den donation med litteratur från vikingatiden som Riksantikvarieämbetet tidigare gjort till Ekeröbiblioteket.

Adelsös bibliotek blir en filial till Ekerö Folkbibliotek och kan som sådan ge fullständig bibliotekservice. Det kommer att gå att låna, beställa och lämna tillbaka allt som finns på Ekerö bibliotek. Dessutom blir det möjligt att genom fjärrlån låna från bibliotek i hela Sverige. Trådlöst Internet kommer att installeras att använda för de som vill ta del av exempelvis Ekerö bibliotekets

databaser och dagstidningsarkiv. Det går bra ta med en egen dator och låna bibliotekets uppkoppling för privat-surf.

Tanken är att Vikingabiblioteket också ska fungera som ett kunskaps- och informationscenter för världsarvet Birka-Hovgården. Vid invigningen blir det stort tårtkalas i Café Hovgårdens trädgård, underhållning av musikgruppen Medvind som spelar och sjunger vikingainspirerad musik, sagor och lekar för barnen, visning av Uppgården och dessutom guideade vandringar på Världsarvsområdet Hovgården.

Samma dag och tid inviger också Föreningen Gröna Ön Adelsö sina informationsskyltar om Adelsös historia från forntid till 1900-tal, framtagna i samarbete med Adelsö Hembygdslag, hembygdsforskare och arkeologer.

...och turistrusch i kaféet

En turistbuss – snart flera – om dagen varje dag i veckan, hundra personer i varje. Två guider som turas om att visa Hovgårdsområdet och sammanlagt tio anställda. Frågan är om inte Café Hovgården snart är Adelsös största arbetsgivare.

”Storslagna Adelsö. Vi färdas genom vackra Ekerö via grönskande Munsö innan vi tar vägfärjan över till härliga Adelsö. Världsarvet Hovgården är en historisk plats och är tillsammans med Birka med på UNESCO:s världsarvslista”, står det på researrangörens sida. Och priset är lockande: 200 kronor per person inklusive lunch.

I kaféet väntar en ny, utvidgad, meny med sallader, lättluncher och mackor. Dessutom blommor och presentartiklar, Vikingabibliotek, turistinformation samt inte minst hela Världsarvet.

Men vägen fram till öppning var inte helt lätt sedan Lene och Conny Wallin valde att flytta verksamheten från Sättra. Det krävdes bland annat nytt avtal mellan kommun och Hembygdslag samt totalrenovering av köket på egen bekostnad.

Det mesta verkar ha fallit på plats.

– Det är jätteroligt, hoppas bara att jag hinner med allt, säger en något jäktad och överrumplad Lene Wallin, som redan planerar att hyra in ännu en guide utöver Kalle Runnare och Vikingajohan som nu turas om med de invällande grupperna.

Adelsöborna har vant sig vid att köpa blommor i Växthusen på Sättra. De står nu sorgligt tomma och kommer så småningom att rivas.

Lene Wallin funderar redan på att ersätta dem.

– Mitt mål är att få till ett växthus här i närheten, säger hon.

FOTO: OVE WESTERBERG

Olika bud om vildsvinen

Minskat? Ökat? Lagom många? Det är fritt fram att spekulera om de svårräknade grisarna som rör sig snabbt över långa sträckor.

– Vildsvinen har inte blivit färre under vintern, trots all snö och kyla, säger den erfarna jägaren Roland Ericsson. Han ansvarar för jakten på Grindbys ägor. Och Mats Collberg, lantbrukare på Grindby gård tror inte heller på en minskning. Vildsvinen orsakar stora skador på hans lantbruk.

– Vi har sett stora hjordar med 25-30 svin på norra Adelsö. En oroande tendens är att det verkar som om svinen får större kullar och att de nu föder året runt. Vi hittade till exempel nyfödda kulingar den 14 januari. Och kulingarna blir fort könsmogna, säger Roland Ericsson.

Roland gissar att det nu finns 150 vildsvin på Adelsö. 60 - 70 har skjutits hittills i år. Men Roland tror inte att det går att märkbart decimera stammen genom jakt.

– Det skulle behövas fällor. Sådana

finns utomlands. Men de är inte tillåtna i Sverige.

Roland är förbaskad på jordbruksministern som har krånglat till det för jägarna. Förutom att jägarna måste skicka prover till Statens Veterinärmedicinska Anstalt för att kolla om det finns trikiner i köttet, så måste de åka med de hela djurkropparna till ytterligare en kontrollinstans.

– Då måste vi åka till Järna, Stallarholmen eller Västerås. Det tar längre tid än att skjuta vildsvinen, säger Roland.

Per Melin, ordföranden i Mälarsöarnas Jaktvårdskrets, anser att det är tänkbart att det finns 150 vildsvin på Adelsö. Om tre år kan antalet vara fördubblat.

– Av någon anledning är Adelsö hårdare drabbad än de andra Mälarsöarna. De stränga vintrarna biter inte på vildsvinen, säger Per Melin.

Vad kan man då göra för att få ned stammen? Per Melin anser att jägarna måste samarbeta mer i större jaktlag. I dag är lagen för små. Sen bör man mata svinen där de inte gör skada, i första hand i skogen. Per Melin vill inte inte uttala sig om fällor som han inte kan tillräckligt om.

Per Ericsson (samordnande för eftersöksjägare i kommunen) tycker att vildsvinsfrågan är komplex: Olika intressen kolliderar. Villaägare och bönder kontra jägare som ser vildsvinet som en resurs.

Han anser inte att vildsvinsstammen på Adelsö är större nu än vad den varit tidigare, snarare verkar den ha minskat efter tre besvärliga vint-rar.

– Att via hörsägen uttrycka en uppfattning om antalet vildsvin vi har på Adelsö är ytterst oseriöst. Vildsvinen rör sig mycket och de vildsvin som någon ser på kvällen kan ses av någon annan på morgonen 5 km därifrån. Allt nedlagt vilt bör rapporteras till www.viltdata.se. Då finns möjlighet att få en bra kontroll över viltstammen.

– För att undvika skador ska man jaga vildsvinen där man inte vill ha dem och utfodra djuren där man vill ha dem. Jaga längs åkerkanter och utfodra i skogen, säger Per.

Han menar också att det är viktigt att man skjuter unga vildsvin som inte har fyllt två år. Man ska inte skjuta modersuggan, matriarken. Försvinner hon, kommer samtliga unga gyltor i flocken att bli betäckta och så får vi ännu fler vildsvin. År 2012 blev två vildsvin påkörda på Adelsö, inget har dock hittills i år.

– Människa och vilt måste samsas. Olägenheterna får vi räkna med om vi ska bo naturnära.

– Jag har ingen uppfattning om hur många vildsvin vi har på Adelsö, framför allt beroende på att vi ännu inte har tillträtt vår jaktmark i Tofta, säger Markus Nilsson, viltmästare på

Menhammar.

Att grisarna rör sig snabbt långa sträckor gör att de också är svåra att räkna. Men han tror att de har blivit färre i vinter på grund av den långvariga tjälén och att de då har haft svårt att skaffa föda.

– Vildsvinen är en fin resurs. Det

viktiga är att ha en plan för att hantera dem som innehåller inventeringar och samarbete över hela ön. En del i planen är så klart att begränsa skadeverkningar som vildsvinen åstadkommer. Det behövs också en dialog mellan alla inblandade.

Björn Rydberg

Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt främja möjligheterna att bo och arbeta och tillbringa fritid på ön.

DIN LOKALA SOTARE

Vi utför förutom sotning även skorstensrening, kaminmontering, ventilationsrening etc, ring gärna för ett personligt besök.

Med vänlig hälsning

AB Ekerö Sotningsdistrikt
Ubbe, Mats o Carina
08 56030749
tel tid mån-tors 09.00-14.00

Färjan skyddar oss mot brott

Det är väldigt låg brottslighet på Adelsö. Det berättar tf. närpolischef Lena Törnblom-Löfquist när vi träffar henne på polisstationen i Tappström.

Under 2012 anmäldes 21 våldsbrott på Adelsö (Misshandel, ofredande mm). Fram till och med april 2013 har inget enda våldsbrott anmälts. Förra året begicks nio stölder av bilar/ båtar och bara ett fritidshusbrott. Hittills under 2013 är bara ett inbrott i fritidshus och ett på en byggarbetsplats anmält. Särskilt när det gäller inbrott är siffrorna för Adelsö anmärkningsvärt låga.

Under 2012 anmäldes 9 fall av skadegörelse (inklusive klotter). Inget fall under 2013.

– Färjan är en huvudförklaring till den låga brottsligheten på ön. De som ska begå brott drar sig för att först åka över tre broar för att sedan åka över med färjan, säger Lena Törnblom-Löfquist, tillförordnad närpolischef på Ekerö.

Hon har jobbat som polis sedan år 2000 och har vikarierat som närpolischef i sex månader. I maj kommer ordinarie chef Tommy Stiernerlantz tillbaka.

Ekerö närpolisområde ingår i Västerorts polismästardistrikt med

huvudstation i Solna. På Ekerö finns 8 -12 poliser. Fem arbetar i så kallad inre tjänst och sysslar främst med utredningar av unga som begår eller drabbas av brott. Övriga har mer operativa uppgifter. Det innebär bland annat att de ofta blir kommanderade att tjänstgöra på andra håll i distriktet.

En viktig del av närpolisernas arbete är att arbeta med förebyggande insatser tillsammans med skolan och socialtjänsten. På Valborgsmässoafton stod Lena utanför Systemet

– Ingen föräldrafri fest är för liten för oss, säger närpolischef Lena Törnblom-Löfquist

och delade ut flygblad mot langning.

– ”Ingen föräldrafri fest är för liten för oss”, är ett motto för närpolisens. Och vuxna som får höra om kommande eller pågående ungdomsfester får gärna tipsa oss om dem.

– I regel finns det poliser på Mäläröarna på helgerna. Men det beror förstås på vad som händer på annat håll.

Hur snabbt kan polisen vara på Adelsö om det händer något allvarligt?

– Vi kan vara där på cirka 20 minuter om vi har en bil i Tappström. Färjan väntar då på oss i Sjöängen. Men om bilen måste köra från Solna tar det förstås längre tid. Är det extra allvarligt så finns också polishelikoptern, säger Lena.

Polisen har ju fått kritik för att man inte följer upp alla inbrott. Kommer ni ut till Adelsö vid alla anmälningar om inbrott i sommarstugor?

– Vi prioriterar våldsbrott och inbrott i permanentus. Om det gäller ett fritidshus bör brottet vara färskt. Om det gäller en sommarstuga där inbrottet är flera månader gammalt och det inte finns några tydliga spår efter gärningsmän, prioriteras det lägre.

På en punkt är närpolischefen kritisk mot adelsöborna. De saboterar polisens nykterhets- och fartkontroller.

– Det är som om trafiken upphör när kontrollerna börjar. Skvallret går uppenbarligen snabbt på ön. Det här innebär ju att polisens arbete mot rattfylleri och fartsyndare försvåras allvarligt.

– Vi är beroende av hjälp från allmänheten och vi är tacksamma för tips på telefon 010-563 08 55 eller 114 14. Bäst är förstås att tala om med sitt namn men det går också att vara anonym.

Kommunalrådet Peter Carpelan tycker att de poliser vi har på Mäläröarna är kompetenta och bra.

– Men de är för få och för lite närvarande, inte minst utanför kontorstid, anser han.

Björn Rydberg

FJÄRDINGSMAN HAMMARSTRÖM UTREDDDE DET MESTA PÅ ADELSÖ

Fram till 1954 hade Adelsö en egen lokal polis – en så kallad fjärdingsman. Öns sista fjärdingsman hette Gustav Hammarström och han bodde i Gredby backe. Uppdraget var på deltid och förutom att han var polis så sysslade han bland annat med indrivning av skulder. Äldre personer på Adelsö kan berätta att även småbrott utreddes noggrant av Hammarström.

Hilma på Hanmora

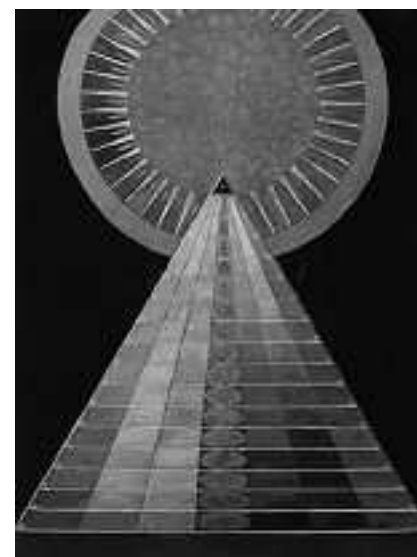
Hilma af Klint (1862-1944) var länge bortglömd, men har under våren lanserats som en av Sveriges främsta konstnärer på Moderna Museet.

Dukarna fylls av gåtfulla himlakroppar som tagna från universums avlägsna galaxer. Det är svårt att tro att denna mystiker och banbrytande avantgardist hämtade sin tidiga inspiration från Adelsös lantliga natur.

Som fjärde barnet till den svenska kommandören Victor af Klint tillbringade Hilma sina somrar på familjens gård i Hanmora här på Adelsö. Här påverkades hon tidigt i livet av naturens former och pappas starka intresse för matematik och det kom att prägla hela hennes livsverk. Hennes ateljé låg från 1912 vid nu rivna villa Furuheim i Sjöängen på Munsö.

Hilma af Klint anses vara en pionjär inom abstrakt konst och hon efterlämnade över 1000 målningar, akvareller och skisser. 1880 dog hennes yngre syster Hermina och Hilma började utveckla ett starkt spiritistiskt intresse. Hon övergav då helt den föreställande konsten och från omkring 1906 och under de kommande tio åren målade hon över 200 abstrakta målningar och diagram utifrån sina filosofiska och religiösa idéer.

Hilma af Klint bestämde att

hennes verk inte skulle visas offentligt förrän 20 år efter hennes död. Först 1986 ledde en utställning i Los Angeles till ett sensationellt internationellt genombrott.

Moderna Museets utställning kommer att turnera i världen fram till år 2015.

Irena Lundberg

Ny och godkänd Sättraplan

Sättra Gård fick i slutet av förra året godkänt för en ny detaljplan kring och norr om de gamla växthusen, som skall rivas. Ingen sakägare på Sättra har haft några synpunkter på den nya planen.

Planen innehåller:

Fem nya villatomter på berget med utsikt mot piren. Redan nu grävs för VA, fiber och en ny väg dit.

Fem mindre hus längs promenadvägen ersätter växthusen, som enligt planen kommer att rivas.

”Bygatan” förtäts med tre villatomter och förlängs med ytterligare fyra.

Dessutom styckas övriga hus längs Bygatan av, renoveras och säljs. Den nya planen är en reviderad detaljplan från 2010 som delvis bröt mot gällande strandskyddsbestämmelser. Det kan noteras att Länsstyrelsen genom slarv godkände

den första detaljplanen från 2010.

Nu ligger ändå flera planerade tomter i strandskyddsområdet, vilket troligen godkänts på grund av att där även tidigare funnits bebyggelse. En konstighet i detaljplanen är att gränsen för strandskyddsområdet delvis ritats in i sjön. Ett misstag, naturligtvis.

Jan Gertz

Gröna ön rullar vidare

89 adelsöbor har nu anmält sig till mobilsamåkningen, vilket är mer än tio procent av Adelsös befolkning.

Ett överskott av chaufförer finns, men färre har än så länge varit passagerare. Ändå har 402 mil samåkts.

För att bättra på statistiken hade föreningen Gröna Ön Adelsö under vandringsdagen lånat in två fabriksnya Prius laddhybrid-bilar från Toyota som körde trötta vandrare direkt från Sättra till Norrängen.

– Enormt många var nyfikna på hur en riktig el-bil fungerar, säger Anita Björk, styrelsen för Gröna Ön, så pass många att de två bilarna inte räckte till, vi fick ta till en – visserligen miljöklassad – bensinbil också.

Hovgården och andra historiska platser på ön har länge legat i skuggan av satsningarna på Birka. Gröna ön ville gynna besöksnäringen på Adelsö genom att satsa på fyra skyltar om Adelsös historia från forntid till 1900-tal. De är nu klara och finns att se vid Café Hovgården. Texterna har granskats av Björn Ambrosiani, Solveig Brunstedt och Karl Vilhelm Jakobsson.

Den 1 juni är det dubbelinvigning i Café Hovgårdens trädgård. Då kunde

Gröna ön har fixat fyra skyltar om Adelsös historia, att läsa på i Café Hovgårdens trädgård.

Under vandringsdagen kunde trötta vandrare bli skjutsade från Sättra till Norrängen med två fabriksnya Prius laddhybrid-bilar.

skyltarna presenteras officiellt, samtidigt med kommunens invigning av Vikingabiblioteket.

– Det är inte främst för att tjäna pengar som vi håller på med våra projekt. Vi vill göra Adelsö finare.

FOTO: LASSE CARLSSON

Få personer på Adelsö gör så mycket för livsmiljön och trevnaden på ön som Maria Sjömander och Torbjörn Svensson i Stenby. Efter avslutade yrkesliv är de djupt involverade i en lång rad projekt.

Torbjörn är uppväxt i Bollnäs på Adelsö. Han är son till trädgårdsmästaren Erik Svensson och hans fru Irene. Maria kommer från Kungsholmen. Hon var på hästläger på Hanmora 1964. När föräldrarna kom och hämtade henne blev de förälska-

de i ön och familjen köpte en sommarstuga i Marielund. Torbjörn och Maria träffades. Och tre år efteråt blev de ett par. De flyttade ihop och bodde i Fredhäll och senare i Ålsten.

Torbjörn byggde upp ett grossistföretag i ventilations- och plåtbranschen. Maria var speciallärare för barn med särskilda behov. På somrarna bodde de i sommarstugan i Marielund, som Maria fick ärva. Särskilt Maria fick ångest inför återflytten till stan när somrarna led mot slutet.

– Det ger sådan energi av att hålla på med djuren. Och de betande djuren hjälper till att hålla landskapet öppet.

FOTO: LASSE CARLSSON

Och 1997 fick Torbjörn och hans föräldrar möjlighet att köpa marken runt Bollnäs av landstinget. Sen 1999 ägs marken av Torbjörn och Maria gemensamt. De har tagit över Eriks trädgård och utvecklat verksamheten. Men i år blir det inga odlingar. Marken ska ligga i träda och växthuset, som tagit stryk av snön, ska lagas. Men nästa år blir det nya odlingar med grönsaker.

– I februari-mars är jag livsfarlig. Då hittar jag på en massa nya planer för djuren och växterna som blir svåra att hinna med, säger Maria.

De bor mycket naturskönt i Sjöstugan vid Stenby brygga vid Mälarens strand. En naturskyddad lövs-kog med grova ekar och askar inrammar huset. När Maria kom hit till huset en vårdag 1999 möttes hon av

Namn: Marian Sjömander och Torbjörn Svensson

Barn: En dotter, två barnbarn

Födda: 1950 respektive 1949

Bor: Sjöstugan i Stenby

en ugglan och strandskogen full av näktergal.

– Här skulle jag bo. Så var det bara. Efter att ha övertalat Torbjörn sålde vi Ålstensvillan och flyttade hit, berättar Maria.

På gården finns massor av djur: Hästar, kor, får, höns och katter. När vi kommer ångar Maria in från fårhuset där sju små lamm just har fötts. Maria säger att hon får sådan energi av att hålla på med djuren. Och de betande djuren hjälper till att hålla landskapet öppet.

En nyhet för sommaren 2013 är vandringsleden som går från färjebacken till Hovgården. Tre kilometer längs Adelsös östkust.

– Folk vågade sig inte hit förut. Men vi tyckte att det skulle vara fint om människor skulle kunna gå förbi här och se hur vackert det är längs stranden. Vi vill verkligen inte stänga ute folk från vår mark, säger Torbjörn.

Torbjörn visar nya skyltar om djur och växter som de ska sätta upp längs leden. Det blir också en exkursion i augusti om naturen här med Stefan Eklund från Skogsstyrelsen.

Torbjörn och Maria äger och driver också Pannrummet, som har utvecklats till ett mötes- och festcentrum för adelsöbor. Pannrummet var förr just ett pannrum för växthusen i Stenby Trädgård.

– Vi byggde om och började i liten skala. Vi har nu regelbundna festkvällar för slutna sällskap, föreningsträffar och vi hyr ut till privata fester, berättar Torbjörn.

Och nu är Torbjörn med och drar igång Adelsö Bryggeri, som det finns en särskild artikel om på sidan 4.

Efter hårda yrkesliv har ni gått i pension, varför jobbar ni så hårt? Vad är er drivkraft?

– Man måste sköta marken och se till att det inte växer igen, säger Torbjörn.

– Jag får en kick av att påta i marken och av att hålla på med djuren. Och du Torbjörn är nog den som mest gillar kundkontakter och uppskattning. Det är en stark motor för dig. Och kanske också för mig med i viss mån, säger Maria.

Det flesta av deras projekt handlar inte i första hand om att tjäna pengar. Deras verksamhet syftar i hög grad till att göra Adelsö till en ännu finare ö för oss alla.

Till sist: Hur ser ni på Adelsös utveckling?

– Vi ska arbeta för att fler turister ska komma hit och uppleva vårt fantastiska Adelsö. Men det är viktigt att vår gröna ö får fortsätta att vara grön. Någon storeexploatering vill vi inte ha, säger Maria och Torbjörn.

Björn Rydberg

Nya bussen löser inte problemen

Vi har under vårvintern skickat skrivelser bl.a. till SL, Arriva och företrädare för Ekerö Kommun angående de undermåliga och hälsovådliga bussar som fortfarande tillåts trafikera Sjöängen – Brommaplan. Detta trots årtal av protester från många passagerare.

En av punkterna i vår skrivelse gäller värmesystemet som för länge sedan kollapsat.

Det medför vintertid att det ofta förekommer innetemperaturer mellan +2 till +11 grader efter en timmes körning. Sätena är naturligtvis också iskalla vilket medför avsevärda hälsorisker. Passagerare måste medföra pläddar för att kunna ta sig till arbetet. Ofta regnar det in i bussen vilket resulterar i våta säten.

Vi har endast fått svar från Ekerö

kommun som citerar Arrivas talesman: ”chaufförerna glömmer att sätta på värmen i övriga bussen. Detta ska Arriva se till minimeras då chaufförerna ska påminnas om att kontrollera att värmen är på i hela bussen”.

Arriva reducerar alltså problemet till den mänskliga faktorn, nämligen chaufförernas okunnighet! Kommentarer är överflödiga!

Den nya matarbussen på Adelsö skyler inte över att kvaliteten på buss-trafiken Sjöängen – Brommaplan är oacceptabelt låg. Om problemen kvarstår till hösten måste flera röster höjas och flera instanser kontaktas. Kravet är att Arriva och SL vidtar avsevärda förbättringar!

**Beryl Kornhill
Siri Lundmark**

Ny buss på Adelsö, men fortsatt risk för iskalla vinterbussar och blöta säten mellan Sjöängen och stan. Kommunen och Arriva skyller på chaufförerna.

FOTO: LASSE CARLSSON

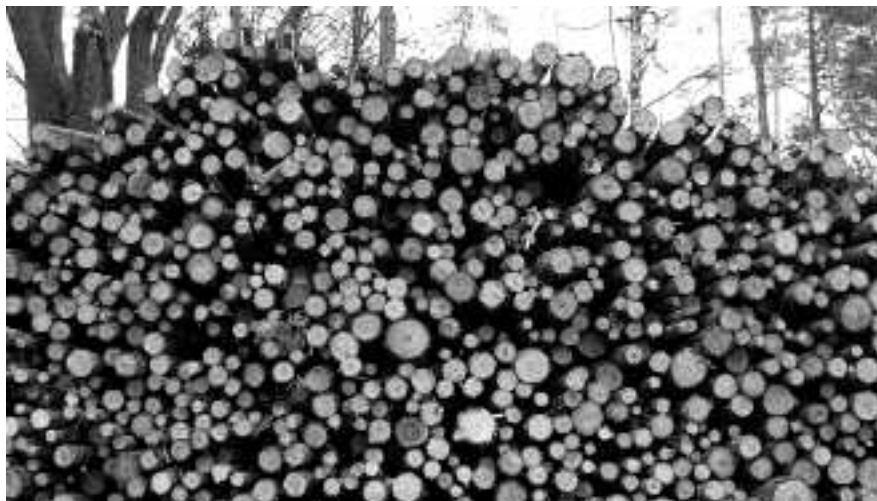

FOTO: OVE WESTERBERG

Adelsö den gröna ön ?

Som den sanna skogsflanör jag är så har jag naturligtvis noterat att det skett en hel del skogsavverkning på Adelsö, de Adelsöbor som inte går i skogen så ofta har troligen istället sett någon av de många timmerlastade långtradare som lämnat Ön.

Adelsö är en liten Ö ca. 5.000 tunnland (10 kilometer lång 5 kilometer bred) till övervägande del åkermark. Den skogsavverkning som skett ser man inte alltid från Ringleden utan man måste ta sig en bit bakom en insynsskyddande ridå av skog för att upptäcka kalhyggen.

De många hyggen som nu är ett faktum på Adelsö, är ett kapital för skogsägaren som naturligtvis äger all rätt att inom ramen för de regler som

gäller avverka den skog hen önskar.

En del av avverkningen sker med så kallad plockskattning (ej kalhyggen), vilket ger oss som trivs att vara i skog & mark en fortsatt möjlighet att njuta det stora värde skogen har att ge.

Jag hoppas att vi nu har sett de sista långtradarna lämna Adelsö för denna gång med timmer från en skog som denna lilla Ö så väl behöver för att fortsättningsvis kunna kalla sig Adelsö - Vacker - Ö i Mälarsjö.

Jag hoppas nu att skogsägaren tar ansvar för städningen, återplanteringen av skog. Det kommer nästa generation tillgodo.

**Christer Svanberg
Mälby skogen**

Kalhygge kan bli aktuellt "senare"

Menhammar har genomfört ett antal första-gallringar på sin mark i Lindby och Tofta i vinter. Det berättar Markus Nilsson som är viltmästare på Menhammar, med ansvar för viltvård och skogsskötsel med mera. Han och hans familj har nyligen flyttat in i Lindby Gårds huvudbyggnad.

Menhammars markinnehav på Adelsö uppgår till 400 hektar, varav 220 hektar skog. Totalt har Menhammar 1 600 hektar mark på Mäläröarna (varav 950 är skog). Menhammar genomförde inte någon förnygringsavverkning ("slutavverkning/ kalhygge") på Adelsö förra året men det kommer att bli aktuellt senare.

– Vi har som ambition att bedriva skogsbruket på ett miljömässigt sätt. Gynna ädellöv och bärande träd (vildaplar, körsbär rönn mm) samt vårda unika naturtyper och skogsbryn där det passar bäst och bedriva skogsbruk med inriktning på avkastning på områden som passar för det, säger Markus Nilsson.

Ett aktivt skogsbruk gynnar växter och örter som annars inte skulle ha haft en chans, menar han.

I Stakulla har man röjt upp i hagen i enlighet med krav från länsstyrelsen. Där kommer det även i fortsättningen att bli betesdjur, säger Markus Nilsson.

Björn Rydberg

Menhammar lovar att röja vid Hanholmen

Den gamla badplatsen vid Hanholmen med sandstrand och sandbotten har vuxit igen med främst stora alar. Menhammar äger numera denna mark som tillhör Tofta gård. Jag har varit i kontakt med deras skogsansvarige Markus Nilsson som säger att Menhammar ställer upp på att rensa trädridan vid Hanholmen under förutsättning att Skogsstyrelsen ger sitt medgivande.

Markus Nilsson kommer att ordna med en besiktning av eventuella nyckelbiotoper som kan lägga hinder för röjning nästa gång Skogsstyrelsen besöker Adelsö.

Jan Gertz

**Värna Adelsös dekal att sätta på bilen finns att köpa för fem kronor.
Beställ av vår kassör Mats Lundgren på telefon 560 521 75.**

Rekordmånga vandrare

FOTO: LASSE CARLSSON

Värna Adelsö serverade saft och kex på Kunstaberget till vandrare från bl a Taiwan och Kina

Betydligt fler än vanligt – uppåt 300 personer deltog på Vandringsdagen på Kristi Himmelfärdsdag. Strålände sol och bra information var säkert förklaringen. På Kunstaberget bjöd Värna Adelsö på saft och kex från Borins. Det var många som kom utifrån: Från bl.a. Ekerö, Stockholm. För tredje året i rad deltog asiatiska studenter, i år kom ett 40-tal, från olika länder, främst Taiwan.

Vid Kunsta hade vandrarna fått mjöd och i Sättra serverade AIF fisksoppa. (Nej, den räckte inte i år heller.) För dem som vill bryta vandringen i Sättra ordnade Gröna Ön transport med två Toyota Prius Plug-in-bilar tillbaka till Norrängen. BR

Rött plank ska kamouflera soporna

FOTO: FTI

Sopsorteringen mitt emot kyrkan ska förses med ett fälvrett "standardstaket" från Förpacknings- och tidningsinsamlingen.

Efter många turer har Adelsö fått en återvinningsstation igen som ersättning för den som tidigare låg vid Borins affär. Den ligger i känsligt läge mitt emot Kyrkan och Hovgården vid vägen mot Hovgårdsberg.

Men en fråga som många har ställt är varför stationen inte har anpassats till den känsliga kulturhistoriska miljön, något som var en förutsättning för bygg-

lov. De rätt så fula containrarna är bara utslängda på parkeringen ett stenkast från Världsarvet.

Det ska bli bättre lovar avfallsingenjör Malin Attlin på Ekerö kommuns Tekniska kontor.

– Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) kommer att sätta upp ett prydligt rött staket för att avskärma stationen. Byggandet av staket har försenats lite på grund av den envisa tjälen. Men senast den 1 juni ska det vara klart, säger Malin Attlin. BR

Färjan har klarat vintern bra

FOTO: LASSE CARLSSON

Trots att det har varit en ganska sträng vinter med mycket is så har färjan fungerat bra i vinter. En förklaring är att bubbelslangarna längs färjeleden har justerats så att rännan hålls öppen bättre. Det var vid bara ett tillfälle i mitten av april som det var lite besvärligt.

– Då kom ett stort isflak drivande norrifrån och blev ett hinder för färjan, berättar distriktschef Per-Olof Eriksson på Färjerederiet.

– Men då kunde vi sätta in vår bogserbåt Lövsta. Hon mosade isflaket och öppnade snabbt leden. Det blev bara en viss försening av en färjetur, säger Per-Olof Eriksson.

Isflaket drog dessutom med sig lite av varje, bland annat en boj med bojsten, som fortfarande ligger kvar och guppar mitt ute i Svinsundet som ett minne från den vinter som var. BR

Ett minne från i vintras

– Det går över förväntan

På skärtorsdagen öppnade Adelsö krog på nytt med den nya ägare, Nina Nilsson.

– Jag tycker att det gått över förväntan. Det har tidvis varit mycket folk. På luncherna har vi regelmässigt haft 20-30 gäster. Och nu ser vi fram emot sommaren. Jag är övertygad om att det ska gå att driva en krog på Adelsö, säger Nina Nilsson.

Till skillnad från tidigare ägare har Nina en gedigen erfarenhet från restaurangbranschen. Krogen har en meny som kommer att ständigt förnyas. Som nu, inför sommaren.

– Vi vill satsa på några få vällagade maträtter. Det blir också specialerbjudanden vissa kvällar. Vi kommer också att ha viner ur olika prisklasser. Före sommaren blir det en invigningshelg, då en ny veranda på framsidan ska vara klar.

Nina har tagit ned den jättestorsta skylten på krogen.

– Den skylten talade inte mitt språk. Den ersätts av vår lite diskretare logga med en segelbåt och fiskmåsar. BR

Nina Nilsson

FOTO: LASSE CARLSSON

Det tidigare förrådshuset med en väntbänk för ångbåtspassagerare har fått el, vatten, fönster och golv.

FOTO: LASSE CARLSSON

Privatisering vid Horn

Markägaren på Sättra, Björkfjärden Egendomar AB har gjort om flera byggnader vid den före detta ångbåtsbryggan vid Horns udde till sommarstugor – allemansrätten försvinner.

Tidigare förrådsbyggnader är nu utformade som bostadshus. En sådan ny användning av husen innebär att allemansrätten försvinner och att allmänheten inte kan komma ner till vattnet.

Ändringar för ny användning kräver både bygglov och strandskyddsdispens. Värna Adelsö har uppmärksammat Ekerö kommun på hur det ser ut. Det framgår att inga som helst tillstånd har givits. I en skrivelse till kommunen medger Björkfjärden att man dragit fram ledningar för el och vatten men hävdar att byggnaderna fortfarande är att se som förråd.

Omedelbart vid vattnet och den före detta ångbåtsbryggan ligger vad som förr var ett litet förrådshus med väntbänk för passagerare. Huset har

totalt förändrats och förutom el- och vattenledningar försetts med fönster och golv.

Det andra huset, tidigare garage och förråd, ligger något hundratal meter därifrån. Det har också förändrats och fått bostadsinredning. Att det är uthyrt är ostridigt. Björkfjärden framhåller i kontakt med kommunen att hyresgästen haft rätt att under sommaren ställa upp en husvagn intill byggnaden.

Att det före detta garaget används till sommarstuga är uppenbart. Värna Adelsö framhåller i en skrivelse till Byggnadsnämnden att man inte behöver vara överdrivet misstänksam för att ana att avsikten är likartad även när det gäller det före detta ångbåtsförrådet.

Anna Modin, Stadsbyggnadskontoret, Ekerö kommun meddelar att kommunen ännu inte fattat några

beslut i ärendet. Frågan kommer att tas upp i Byggnadsnämnden under maj för att ledamöterna ska ge vägledning för fortsatt hantering.

Det är inte första gången Horns udde är aktuell i detta sammanhang. För några år sedan uppmärksammades att Björkfjärden nära stranden hade ställt upp två friggebodar samt inlett ombyggnaden av de nu aktuella husen. Den gången ledde Byggnadsnämndens ingripande till att bodarna togs bort. Men som framgår, har fastighetsägaren ändå fullföljt ombyggnaderna av de två före detta förrådsbyggnaderna.

Lagarna ska gälla lika för alla. Möjligheterna för Adelsöbor och besökare att nå stränderna får inte inskränkas utan tillstånd. Särskilt viktigt är det på platser där man sedan länge är van vid att det går att nå vattnet.

Lennart Rydberg

Det tidigare garaget och förrådet har fått bostadsinredning och en altan mot vattnet.

FOTO: LASSE CARLSSON

Tio år med Värna Adelsö

Våren 2003 samlades ett antal personer som kände att det behövdes ett samlat grepp för att värna Adelsös utveckling.

Under sommaren inbjöds adelsöbor och fritidsboende till Adelsö Hembygdsgård. Ett hundratal kom och ett 80-tal anmälde intresse för att bli medlemmar i en förening med syftet att slå vakt om Adelsös natur och kultur och att värna tillgängligheten till skog, mark och stränder. Samtidigt skulle Värna Adelsö arbeta för viktiga utvecklingsinsatser för att gynna lokalt företagande, arbetstillfällen, turism och äldreboende. Föreningen skulle också verka för en bra buss- och färjetrafik och vara ett remissorgan i olika samhällsfrågor och på så sätt ge röst åt adelsöbornas synpunkter. En av de första uppgifterna blev att följa den nya stora markägaren, Fastighetsaktiebolaget Björkfjärden, som hade köpt Sättra och Lindby och även arrenderade Tofta.

Föreningen Värna Adelsö bildades formellt genom enhälligt beslut vid konstituerande årsmöte 12 juni 2004. Den första styrelsen bestod av Jan Gertz, ordförande, Lars Carlsson, kassör och som ledamöter Agneta Collberg och Lennart Rydberg.

Arbetsgrupper bildades för trafik och trafiksäkerhet, skola, äldreboende och turism.

Verksamheten har helt bedrivits genom ideella insatser. Medlemsavgiften bestämdes till 50 kronor per år för att alla skulle kunna vara med. Ett första nyhetsblad gavs ut genom en interimsstyrelse redan hösten 2003. Nyhetsbladet har sen utvecklats till en tidning som kommer två gånger per år med uppskattad information om Adelsö.

En hel del ärenden har vi fått arbeta med hela tiden. Bland de viktigaste märks frågor om allemansrätt och strand/naturskydd, Ekerö Bostäder, busslandet ARRIVA/SL och andra trafikfrågor.

Beträffande Allemansrätten, har styrelsen tagit flera egna initiativ, men också fått tips från föreningsmedlemmar eller andra. I första hand försöker vi lösa problemen genom samtal, i andra hand genom kontakt med myndigheter. Bebyggelse vid Horns udde har varit ett envist återkommande problem (se särskild artikel). Men även Båtsviken i Hallsta har varit aktuell. I det fallet har problemet lösts genom flera samtal med markägaren. Det är viktigt att slå vakt om de badplatser som finns på vår ö.

Att ARRIVA:s service har stora brister är allmänt känt. Det gäller tidtabeller, ventilations- och värmesystem i bussarna, felkörningar och upprepade dikeskörningar. Värna

Adelsö har sedan ARRIVA tog över trafiken hela tiden varit i kontakt med bussbolaget och SL för att få bristerna åtgärdade. Vi har också fått ett samarbete till stånd med kommunens planerare som också arbetar med frågorna. Vi fortsätter påstötningarna och är glada för alla som kämpar för en bättre busstrafik. Se t ex insändaren sid 19!

Under de stränga vintrarna 2010-2011 när isen stoppade färjan, agerade Värna Adelsö genom kontakter med Färjerederiet. Värna Adelsö var med och drev på så att den isbrytande bogserbåten kom på plats vid färjeläget.

Föreningen har haft upprepade kontakter med Ekerö Bostäder om

de egendomligheter i bolagets rutiner som gällt förmedlingen av bostäder i Hovgårdsområdet. Vi har nu fått Ekerö Kommunfullmäktige att ställa sig bakom en översyn när det gäller förmedlingsrutinerna. Bl.a. så att även den som saknar dator ska kunna bevaka sin plats i bostadskön.

Påstötningarna om fler bostäder till Adelsö har ännu inte givit resultat. Vi får fortsätta kontakterna.

En mer fullständig redovisning finns på föreningens hemsida, än så länge under ”adelsö.se” men snart får föreningen en ny hemsida: ”varnaadelsö.se”!

Jan Gertz, ordförande

Varför ska man vara medlem?

Under 2012 nådde Värna Adelsö ett medlemsantal på 369 personer, vilket är fler än någonsin tidigare. Vi har valt att ha en låg avgift och i gengäld försöka få så många medlemmar som möjligt. Detta är extra viktigt när vi framför våra medlemmars åsikter till t.ex. Kommunen, Arriva, Färjerederiet m.fl. De lyssnar helt enkelt mer när vi kan säga att vi representerar en förening med flera hundra Adelsöbor.

Varför ska man vara medlem i Värna Adelsö? Jag vill vända på den frågan: vad finns det för anledning att inte vara medlem? Några kanske inte gillar det arbete och de insatser som föreningen gör. Varför ska vi ha en buss och färja som fungerar, det är väl kul att sitta i kö och vänta på färjan, eller på bussen som ligger i diket någonstans på ön? Varför ska stränderna vara tillgängliga för alla? Det räcker väl med att de som äger marken har tillträde? Tycker man så, då är inte Värna Adelsö rätt förening. Men jag tror att de personerna är lätt räknade. Nej den enda anledningen till varför folk inte är medlemmar är helt enkelt att de glömmer bort att betala. Det krävs ofta en liten påminnelse..

Mats Lundgren, kassör

SOMMAR

1 juni

kl 12-16 - Café Hovgården - Invigning av Vikingabiblioteket och historiska skyltar.

kl 12-13 Invigning med tårter och musik.

kl 13-14 Kulturnämndens ordförande Gunilla Lindberg förrättar invigningen av Vikingabiblioteket på Adelsö och föreningen Gröna ön Adelsö inviger de historiska skyltarna om Adelsö.

kl 14-16 Guidade turer i Världsarvsområdet, visning av Uppgården, sagor och lekar för barnen.

8 juni

kl 17 - Pannrummet - Värna Adelsö 10-årsjubilerar. Årsmöte med vildsvinsdebatt. Kl 18 Jubileumsfest med mat och dricka.

16 juni

kl 19 - Adelsö kyrka - Birkakörens sommarkonsert.

21 juni

kl 12-15 - Adelsö festplats - Midsommarfirande med Adelsö IF. Familjefest för stora och små med dans kring midsommars-tången till spelmän, tombola, fiskdamm, skjutbana och mycket mycket mer.

22 juni

kl 13 - Adelsövallen - Midsommardagsderby. AIF och Munsö IF:s supportrar och en mix av bollsparkare möts under mer gemytliga former.

PÅ ADELSÖ

6 juli

Magnus Ladulåsloppet. Löparfest på Stockholms vackraste mil-bana, samt kortare lopp för barn. Mer info adelsoif.se under Evenmang.

14 juli

kl 19 - Adelsö festplats - Friluftsgudstjänst. Med Adelsö-Munsö församling.

20-21 juli - Alsnu udd - Vikingarnas dagar där även ickevikingar är välkomna att delta i aktiviteter på Alsnu gård.

11 - augusti - kl 11-15 - Uppgården - Hembygdsdagen. Årets tema är -50 och -60-tal, dessutom blir det marknad, konstutställning, och musik.

24 augusti - kl 20-01 - Adelsö festplats - Danskväll. Dansbanden Eighballs och Scramblers står för livemusiken.

25 augusti - Alsnu udd - Arkeologidagen. Alsnu vikingar levandegör vår historia.

Mer info om vad som är på gång i sommar hittar du på Adelsö föreningsråds nya hemsida www.adelso.se där finns också länkar till öns föreningar.

Maxos produkter finns i
välsorterade livsmedelsbutiker.

Maxos, Det är jättegott!

www.maxos.se

**GOD JUL OCH TACK TILL ALLA KUNDER
FRÅN ALLA SOM JOBBAR PÅ WMR AB!**

WMR
MASKIN & TRÄDGÅRD AB

*Service och reparation av bilar,
båtar och maskiner. Senaste
datautrustningen för nyare bilar
och båtar.*

VERKSTAD OCH BOKNING

08-560 521 00

KASSA OCH BUTIK

08-560 521 00

E-POST info@wmrmaskin.se

FAX 08-560 521 00

*Anläggningsarbeten, trädgårds-
arbeten och snöröjning på entre-
prenad.*

Café Hovgården

*Café Hovgården intill
Världsarvsområdet har öppat året runt.
Vi serverar lättare maträtter och fantastiskt
gott kaffe och fikabröd.*

*Här kan du även köpa blommor,
arrangemang, bindrier och julgrupper från
egen odling och andra närodlatare.*

Välkommen!

Foto: Lasse Karlsson

TELEFON 070-202 99 63 ÖFVERTIDEN www.cafehovgarden.se